

universitatea de vară

de restaurare de monumente și situri
sub înaltul patronaj al Academiei Române

restaurare Școala Veche și repertoriu patrimoniu rural BUCIUM

ediția a III-a

20 iulie - 4 august 2013

conținutul caietului de prezentare a UdV Bucium ed. a III-a:

despre RPER

membrii de onoare RPER

prezentarea UdV

premise

scop

obiective

despre comuna Bucium

realizările UdV ediția a II-a

programul UdV ediția a III-a

cadre didactice

cursanți

bibliografie selectivă

comitetul de organizare

partenerii proiectului

mulțumiri

anexe:

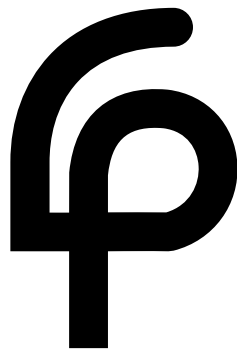
declarația de la Québec

despre Fondation du Patrimoine

comunicat de presă

afiș UdV Bucium

harta comunei Bucium

despre **r p e r**

r p e r a fost creat sub semnul urgenței: al amenințării iminente de distrugere a unor valori inestimabile, al necesității unor decizii responsabile, al nevoii de acțiune pentru salvarea patrimoniului românesc - parte a patrimoniului european

r p e r militează pentru prioritatea absolută a patrimoniului material și imaterial, purtător de valori durabile, pentru dreptul comunităților umane de a-și păstra identitatea culturală și existența însăși față de amenințările unei lumi în plină transformare

r p e r - Rencontres du Patrimoine Europe-Roumanie, înființată la Paris în aprilie 2008, este o organizație non-profit de tip „legea 1901”. RPER a creat o filială în România, este membră a ICOMOS, Europa Nostra și a AJP - Association des Journalistes du Patrimoine, Franța

membrii de onoare r p e r

prof. dr. **Mihai BUCULEI** sculptor
profesor la Universitatea Națională de Arte București

prof. dr. **Ionel HAIDUC** președinte al Academiei Române
profesor la Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

prof. dr. **Alexandru HERLEA** profesor la Universitatea Tehnologică de la Belfort-Montbéliard

Teodor MĂRIEȘ președintele Asociației „21 decembrie 1989”

dr. **Mircea MIHĂEȘ** eseist și critic literar
profesor la Universitatea de Vest din Timișoara

Dan C. MIHĂILESCU scriitor și critic literar
jurnalist, realizator TV

prof. dr. **Vintilă MIHĂILESCU** antropolog,
profesor la Școala Națională de Studii Politice și Administrative

Mihai OROVEANU critic de artă,
directorul Muzeului de Artă Contemporană din București

Magdalena E. PREDEȚEANU fondator al Romanian Heritage Foundation, SUA

Indrei RAȚIU vicepreședinte al Fundației Rațiu
coordonator al Centrului Rațiu pentru Democrație

Michel SCHULMAN jurnalist
președinte al Association des Journalistes du Patrimoine, Franța

prezentare UdV Bucium

p r e m i s e

universitatea de vară de restaurare de monumente și situri-UdV, titlu generic sub înaltul patronaj al Academiei Române, este prologul programului de pregătire post-universitară a specialiștilor de patrimoniu, program inițiat de **RPER** în 2009

ca urmare a celor trei ediții (2009-2011) ale UdV *Pe Drumurile Romane în Țara Moșilor*, inspirate de Declarația ICOMOS de la Québec din 4 octombrie 2008 și de misiunea Fondation du Patrimoine din Franța, **RPER** a inițiat în 2011 un nou program: UdV *Școala Veche și Repertoriu Patrimoniu Rural Bucium*, care tratează patrimoniul rural neclasat și arhitectura vernaculară a comunei Bucium, județul Alba

arhitectura vernaculară a satelor a suferit grave mutilări. Casele tradiționale din zonele neclasate, cu excepția celor salvate în muzee sau a remarcabilelor proiecte de transmutare, au fost utilizate adesea ca lemne de foc, ca materie primă pentru parchetul necesar restaurărilor din Occident ori s-au prăbușit în ruină

motivul acestor pierderi ireversibile rezidă în lipsa respectului pentru moștenirea culturală, reflectat în lacunele legislației de protecție a patrimoniului național, precum și în lipsa unui program de subvenționare a restaurărilor

modelul propus pentru Bucium încearcă să provoace găsirea soluțiilor pentru salvarea patrimoniului rural neprotejat, încă existent *in situ*, cu precădere a celui cu valoare memorială, precum și reconceptualizarea vieții lui, ceea ce se exersează și perfecționează în Franța, prin misiunea de lungă durată a *La Fondation du Patrimoine*, în vederea dezvoltării teritoriale culturale, sociale și economice

s c o p

- pregătirea viitorilor actori ai politicii de patrimoniu pe model european
- sensibilizarea localnicilor și a administrațiilor locale cu privire la valoarea moștenirii de care beneficiază și la importanța salvării obiectelor de patrimoniu rural în vederea restaurării, clasificării și introducerii lor în programe de dezvoltare durabilă
- realizarea unui **model** repetabil și adaptabil în orice comună/ sat din România

o b i e c t i v e

- sensibilizarea cursanților, în principal studenți arhitecți și masteranzi în arhitectură, referitor la identificarea și restaurarea patrimoniului rural, în cadrul pregătirii șantierului de restaurare a Școlii Vechi din Bucium și a unei case tradiționale
- inițierea cursanților în tehnicile tradiționale de restaurare, întocmirea dosarelor de avizare a proiectelor pentru șantierele de restaurare și a formalităților de clasare a obiectelor de patrimoniu rural, prin activități didactice susținute de către specialiști în domeniu
- participarea cursanților la identificarea și valorificarea durabilă a obiectelor de patrimoniu rural, prin inventarierea fotografică, realizarea releveelor aferente și poziționarea lor în planul cartografic al comunei
- editarea rezultatelor programului într-o serie de **caiete Repertoriu Patrimoniu Rural Bucium**, care vor cuprinde și documentația necesară propunerilor de clasare

despre comuna Bucium

la Bucium, este atestată o locuire încă din Epoca Bronzului, ca urmare a descoperirii pe Dealul Vâlcoi a patru inele de buclă din aur care datează din această perioadă și care se află la Muzeul de Istorie din Viena. Însă prima atestare documentară este din anul 1585

este dovedită arheologic exploatarea aurului în zonă, meșteșug care va fi fost practicat continuu în perioada dacă, daco-romană, medievală, modernă și contemporană a localității, zona prezentând un imens potențial pentru cercetări arheologice, etnologice și antropologice

comuna Bucium este situată în partea central-vestică a județului Alba, în bazinul superior al văii Abrudelului, în peisajul Munților Metaliferi din Carpații Occidentali – Țara Moșilor – și este înconjurată de vârfurile vulcanice: Detunata, Geamăna, Vâlcoi, Corabia, Vârși, Dealul Muntariului, Dogărești

munții au altitudini cuprinse între 950 și 1350 m și o structură geologică asemănătoare unui mozaic, fiind compartimentați de văi adânci

calea de acces este DN74 Brad – Abrud – Alba Iulia sau DJ 107 Aiud – Ponor – Bucium, care urcă pe valea Buciumelor

teritoriul administrativ al comunei Bucium se compune din treizeci de sate, însumând o populație de aproape 2000 de locuitori, dezvoltate din cătune mici, formate inițial în jurul a două-trei gospodării; satele sunt *răsfirate* sau *înșirate* de-a lungul cursurilor de apă

Școala Veche Bucium, *o perlă albă între perle negre*, construită în perioada 1884-1900 de către un arhitect italian necunoscut, a fost inițial o proprietate privată, ce a avut ulterior importante funcțiuni: în anul 1918 – Prefectura din Alba, în anul 1921 – Primărie, iar din anul 1935 până în 2004 – școală, când (tacit) a fost destinată demolării, în urma lipsei de fonduri de reabilitare a edificiului

actualmente, datorită colaborării dintre RPER și Primăria Bucium, aceasta beneficiază de protecție climaterică temporară, de studiu de fezabilitate și de expertiză tehnică, în căutarea fondurilor necesare reabilitării în tehnici de restaurare și reconceptualizării spațiilor sale. Se preconizează transformarea ei în *Centru de studii de arheologie, arhitectură și agricultură montană*, cu atelier-școală de meserii tradiționale și cu spații de cazare aferente

realizările UdV ediția a II-a

14 - 27 iulie 2012

la UdV ediția a II-a au participat 10 conferențieri și 16 cursanți și au fost realizate următoarele activități specifice:

- s-au continuat operațiunile de identificare și inventariere a **33 de obiecte de patrimoniu rural profan**, prin fotografierea lor fișată, înregistrarea GPS, poziționarea în Google Earth și analiză de caracteristici morfologice - constructive cu elemente de problematică, conservare și utilizare
- s-a extins documentația arhitecturală a obiectelor de patrimoniu profan și la studiul de peisaj cultural, prin repertorierea patrimoniului construit integrat în cadrul său natural a **10** obiecte selectate
- au fost continuate completarea **Fișelor Analitice FAI-M și studiul a 6 elemente de patrimoniu sacru și memorial –Troite și Cruci de drum** – (conform ordinului nr. 2260 din 18 aprilie 2008), în vederea realizării dosarelor de clasare

documentele sunt sintetizate și editate în CAIET II *Repertoriu Patrimoniu Rural Bucium*, 2013. În CAIET I *Repertoriu Patrimoniu Rural Bucium*, 2012, având ISBN 978-973-0-13019-5, sunt regrupate documentele elaborate în cadrul UdV Bucium ediția I-a.

UdV ediția a III-a

20 iulie – 4 august 2013

În cadrul ediției UdV 2013:

- vor fi continuate repertorierea și studiul de peisaj cultural al obiectelor de patrimoniu rural Bucium. documentele sintetizate vor face obiectul editării CAIETULUI III și a următoarelor dosare de clasare.
- programul se va extinde și la un studiu de caz asupra patrimoniului construit cu statut de proprietate incert și, prin urmare, neglijat și supus degradării. Studiul ar putea sta la baza adoptării unor măsuri legislative privind facilități fiscale în măsură să stimuleze clarificarea succesiunilor
- pe șantierul de reabilitare a **Casei Colda**, proiect desfășurat de **RPER** începând din septembrie 2012, cursanții pot deprinde procesele și procedurile de restaurare și reconceptualizare in situ a unei case tradiționale

programul* UdV Bucium ediția a III-a

universitatea este structurată în două tipuri de activități:

- **didactice:**

- conferințe cu dezbateri și colocvii susținute de specialiști și universitari în domeniul patrimoniului, în special cel rural, al restaurării, peisajului și antropologiei

- **practice:**

- studiu pe teren în vederea pregătirii releveelor, fișelor, documentelor repertoriului rural și realizarea schițelor/planurilor, înregistrare GPS
- participare la restaurarea unei case tradiționale care are loc în timpul desfășurării UdV
- realizarea unui studiu de caz al situației proprietăților

desfășurare activități

- **sâmbătă, 20 iulie:**

- prezentarea și instalarea la sediul UdV Bucium a organizatorilor și participanților

- **duminică, 21 iulie:**

- ora 10: turul cu microbuz al comunei Bucium
- ora 16: deschiderea festivă a UdV cu prezentarea MODELULUI Bucium, a declarației ICOMOS *Salvarea Spiritului Locului*, și a MENIRII Fundației de Patrimoniu franceze, în prezența oficialităților, a reprezentanților partenerilor proiectului și a localnicilor invitați, la Primăria comunei Bucium; lansarea CAIETULUI II și lansarea pentru localnici a concursului *Casa cea mai dichisită* a II-a ediție cu trei premii; vizionare de documentare despre zonă

- **luni, 22 iulie - vineri, 26 iulie:**

- ora 8.30: teren și prelucrări date
- ora 19: conferință și dezbateri

- **sâmbătă, 27 iulie:**

- ora 9: rapoarte parțiale, colocviu, dezbateri, vizite/ excursii
- ora 19: program liber

- **duminică, 28 iulie:**

- ora 9: vizite/excursii organizate
- ora 19: program liber

- **luni, 29 iulie - joi 1 august:**

- ora 8.30: teren și prelucrări date
- ora 19: conferință și dezbateri

- **vineri, 2 august:**

- ora 8:30: rezultate finale, colocviu și dezbateri
- ora 14:30 vizite/excursii organizate

- **sâmbătă, 3 august:**

- ora 8:30: pregătirea expoziției cu lucrările cursanților
- ora 16: festivitatea de închidere a UdV, în prezența oficialităților, a reprezentanților partenerilor proiectului și a localnicilor invitați, la Primăria Comunei Bucium, cu înmânarea către cursanți a **certificatelor de participare**, cu decernarea premiilor în cadrul Concursului *Casa cea mai dichisită – Ediția a II-a*, spectacol, concert, dansuri tradiționale buciumane și **masă câmpenească**

- **duminică, 4 august:**

- închiderea UdV Bucium ediția a III-a 2013

* în program pot surveni modificări

cadre didactice UdV 2012 și teme conferințe

Sultana **AVRAM**, conf. dr., Facultatea de Științe Socio-Umane, Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu
Ofrande și sacrificii în construcții în spațiul românesc

Ștefana **BIANU**, președinte RPER Fr
Discrepanța istorică a percepției și tratării patrimoniului între Vestul și Estul european – consecințe și soluții

Ioana **BOGDAN CĂTĂNICIU**, dr. cercetător arheologie
Patrimoniul Imobil și o colaborare necesară – arheolog-arhitect

Cerasella **CRĂCIUN**, conf. dr. arh., Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”
Peisajul cultural agricol – vector de dezvoltare prin lectură sensibilă și participare. Studiu de peisaj – Cisnădie / Metodologia de elaborare a unei strategii integrate de peisaj la nivel mezo- și macro-teritorial

Horia **CIUGUDEAN**, conf. dr. cercetător la Muzeul de Istorie Alba Iulia
Bucium Valley Project: 10 ani de cercetări etnoarheologice pe valea Buciumului.

Mihai Corneliu **DRIȘCU**, șef lucr. dr. arh., Facultatea de Arhitectură a Universității Tehnice, Iași
Restaurare paralelă: Casa „Vieții Românești” – Iași și biblioteca sătească – Cernat

Augustin **GOIA**, cercetător științific, Muzeul Etnografic al Transilvaniei, Cluj-Napoca
Geneza, evoluția și specificul arhitecturii tradiționale din Țara Moșilor (Valea Arieșului, de la Câmpeni în amonte, până la Arieșeni)

Mihaela **HĂRMĂNESCU**, asistent dr. arh., Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”
Perceperea peisajului rural – exemplu de analiză sensibilă a cotidianului

Alexandru **HERLEA**, prof. dr., Universitatea Tehnologică de la Belfort-Montbéliard
Conceptul de sat-muzeu și locul acestuia în programul Bucium de restaurare a patrimoniului rural in situ.

Christoph **MACHAT**, dr. membru al Comitetului director ICOMOS Internațional
„Declarația de la Rimetea” referitoare la protecția patrimoniului construit vernacular în mediul multicultural

Adriana **MATEI**, prof. dr. arh., Facultatea de Arhitectură a Universității Tehnice, Cluj-Napoca
Rezidențialul săsesc din Transilvania

Ștefan **MĂNCIULESCU**, arhitect-șef monumente istorice în Franța, profesor la Școala Chaillot, Paris
Memorie și Patrimoniu

Mihai **OPREANU**, conf. dr. arh., Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”
Arhitectura vernaculară, patrimoniu cultural și model ecologic. Supraviețuirea prin ingeniozitate și bun-simț, o lecție pentru prezent și viitor

Damiana **OȚOIU**, lector dr., Facultatea de Științe Politice, Universitatea București
Patrimoniu și drept de proprietate. Mize etice și istorice ale unor dezbateri recente

Iozeфина **POSTĂVARU**, cercetător științific, Institutul Național al Patrimoniului
Doi ani de UdV Bucium și stadiul unei metodologii în metamorfoză

Ciprian **ȘTEFAN**, șef secție muzeul ASTRA, Sibiu
Restaurare Casa Colda

cursanți UdV Ediția a III-a 2013

22 de studenți, absolvenți și doctoranzi

- Florentina-Alexandra **ANTON** UAU Ion Mincu, București, Facultatea de Urbanism, Universitatea tehnică Lisabona – Facultatea de Arhitectură, anul III
- Andrei **BLEJUSCA** arhitect, absolvent UAU Ion Mincu, București, Facultatea de Arhitectură
- Alexandru-George **CERCHEZEANU** UB, Facultatea de Științe Politice, anul II
- Teodora Ana **IANCU** UT Cluj-Napoca, Facultatea Arhitectură și Urbanism, anul IV
- Natalia **KLUS** UT Gheorghe Asachi Facultatea de Arhitectură G.M. Cantacuzino, Iași, anul II
- Andreea-Daniela **MACHIDON** UAU Ion Mincu, București, Secția Arhitectură de Interior, Master în cadrul Academiei Adrianea de Arhitectură și Arheologie, Roma, anul I.
- Laurențiu **MICU** UT Cluj-Napoca, Facultatea Arhitectură și Urbanism, anul V
- Andreea **MITREA** arhitect, absolvent UAU Ion Mincu, București, Facultatea de Arhitectură
- Alexandra **MUNTEANU** 1 U. Spiru Haret, București, Facultatea de Arhitectură, absolvent
- Tania **Claudia PICEAVA** UAU Ion Mincu, București, Facultatea de Urbanism, Master Urbanism, anul I
- Alina-Lorena **PITULICU** UAU Ion Mincu, București, Facultatea de Urbansim, Master Peisaj și Teritoriu, anul I
- Emilian **POPA** U.T. Gh. Asachi, Iași, Facultatea de Arhitectură G. M. Cantacuzino, anul II
- Ștefania **POPOVICI** UAU Ion Mincu, București, Secția de Restaurare și Conservare de Arhitectură – Sibiu, anul II
- Ioana **RIZEA** arhitect, absolvent U Spiru Haret, Facultatea de Arhitectură
- Iulia **SORESCU** UB, Facultatea de Științe Politice și Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales, Master, an I
- Andra **SPORNIC** UAU Ion Mincu, București, Facultatea de Urbanism, Secția Peisagistică, anul III
- Matei Eugen **STOEAN** UAU Ion Mincu, București, Facultatea de Arhitectură. Student al Școlii Doctorale „S.I.T.T.” din cadrul UAUIM, anul I
- Alina Mihaela **STOIAN** UAU Ion Mincu, București, Facultatea de Urbanism, secția Peisagistică, anul IV
- Maria Mădălina **TOADER** UB, Facultatea de Științe Politice și Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales, Master, an I.
- Alexandra **UNGUREAN** Universitatea de Științe Agricole și Medicina Veterinara Cluj-Napoca – secția Peisagistică. UT Cluj-Napoca, Facultatea de Arhitectură și Urbanism, anul II
- Sorana Maria **VLAD** arhitect, absolvent UT Cluj-Napoca, Facultatea de Arhitectură și Urbanism
- Andrei **VOAIDES** UT Gh. Asachi, Iași, Facultatea de Arhitectură G. M. Cantacuzino, anul II

bibliografie selectivă

Fours à pain, éd. Maisons paysannes de France, 2008

Locuința rurală românească – Moșteniri și factori de schimbare, ed. Techno media, 2004

Reglementări urbanistice ilustrate pentru zona Munților Apuseni, comunele: Bucium, Întregalde, Mogoș, Ponor, Rîmeț, județul Alba, S.C.Capitel Proiect S.R.L., 2013

Restaurations réussies, Concours René Fontaine, éd. Maisons paysannes de France, 2008

AVRAM A., Ch. MACHAT, *Topografia monumentelor din Transilvania. Municipiul Mediaș. Centrul istoric*, în Ch. MACHAT (ed.), Arbeitskreis für Siebenburgische Landeskunde e.V. Heidelberg, 2011

BÎRLEA Ovidiu, *Șteampuri fără apă*, ed. Cartea Românească, București, 1979

BEMBEA Ioan, *Patriotul Emil Dandea și vremurile în care a trăit*, ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2010

CIUGUDEAN Horia, *Landscape Archeology in South-West Transylvania: Ancient Gold Mining in the Bucium-ZLATNA Region*, New Europe College GE-NEC Program, 2004-2007, București

CRISTACHE - PANAIT Ioana, *Arhitectura de lemn din Transilvania – județele Alba, Mureș și Harghita*, ed. Museion, București, 1992

DOYON Georges & HUBRECHT Robert, *L'architecture rural & bourgeoise*, éd. Vincent, Féral et C-ie, 1957

GHEORGHIU A., *Proporții și trasee geometrice în arhitectură*, ed. Tehnică București, 1991

GHINEA N., *Construcții de lemn*, ed. Tehnică, București, 1975

HOINĂRESCU C., *Locuința sătească din România*, Institutul Central de Cercetare, Proiectare și Directivare în Construcții, Ediție revizuită și completată, 1989

IONESCU Grigore, *Arhitectura populară românească*, Editura Tehnică, București, 1957

MINKE G., *Building with Earth. Design and Technology of a Sustainable Architecture*, Birkhauser - Publishers for Architecture, Berlin, 2006

OPREANU Mihai, *Suprafețe arhitecturale în timp și în lumină. O perspectivă de ordin ecologic în analiza arhitecturii istorice*, ed. Universitară „Ion Mincu”, București, 2009

OPRIȘ Ioan, *Ocotirea patrimoniului cultural. Tradiții, destin, valoare*, ed. Meridiane, București, 1986

OPRIȘ Ioan, *Protejarea mărturiilor cultural-artistice din Transilvania și Banat după Marea Unire*, ed. Științifică și Tehnică, București, 1988

PĂNOIU Andrei, *Din arhitectura lemnului din România*, ed. Tehnică, București, 1977

PETRESCU Paul, *Arhitectura și arta populară românească*, ed. Meridiane, București, 1967

PETRESCU Paul, *Arhitectura țărănească de lemn din România*, ed. Meridiane, București, 1974

ȘERBAN Adina, *Evacuarea fantomei – Arhitecturi ale supraviețuirii*, ed. Centrul de Introspecție Vizuală, București, 2010

TANDRAU Nicolae, *Gânduri din adânc*, ed. Scriptor, Cluj-Napoca, 2013

Bibliografie despre vatră și cuptor

Ion Vlăduțiu, *Etnografia românească*, ed. Științifică, București, 1973, pp. 171-176

Maria Bocșe, *Vatra de foc în practicile rituale ale vieții de familie în satul românesc din Transilvania*, în „Studii și comunicări de etnologie”, tom VIII, ed. Academiei, București, 1994, pp. 163-171

Gheorghe Pavelescu, *Căderea pe vatră sau fuga pe cuptor – un vechi obicei premarital din zona carpato-balcanică*, în „Istorie și tradiție în spațiul românesc”, vol. 3, ed. Vavila Edinf SRL, București, 1996, pp. 209-215

Amalia Pavelescu, *Considerații privind icoanele de vatră*, în *Istorie și tradiție în spațiul românesc*, vol. 3, ed. Vavila Edinf SRL, București, 1996, pp. 191-199

Sultana Avram, *Locuința rurală românească-moșteniri și factori de schimbare*, ed. Technomedia, Sibiu, 2004

comitet de organizare

- Conf. dr. arh. Mihai OPREANU – Director UdV
- dr. Mihaela HĂRMĂNESCU, drd Ana-Maria LABO și Silvia Costiuc – Asistenți de Director UdV
- Ștefana BIANU – Coordonator Proiect
- Iozefina POSTĂVARU – Consultant științific – din partea INP
- Liliana DUNA – Coordonator tehnic – din partea Primăriei Bucium
- Dan MOISA/ Arh. Mihai Dan COSURBA – Director Logistic
- Ciprian ȘTEFAN/ Ștefan PĂUCEAN – Director științific din partea ASTRA
- dr. Damiana OȚOIU – Director Parteneriate
- Andreea BANU – Responsabil Financiar
- Gabriela BACIU – Director PR
- Nicolae CIPRIAN – Responsabil impact proiect

organizarea și realizarea celei de-a treia ediții a UdV sunt posibile datorită

Parteneriatelor și susținerii financiare oferite de:

- Administrația Fondului Cultural Național (A.F.C.N.)
- Institutul Cultural Român (I.C.R.)
- Uniunea Arhitecților din România (U.A.R.)
- Ambasada Franței în România
- Institutul Francez din România
- Ordinul Arhitecților din România – OAR Alba

Partenerilor logistici:

- Primăria Comunei Bucium
- Asociația Operatorilor Culturali din România – AOOCR
- Asociația Inceptum Aditus.

Partenerilor științifici:

- Universitatea Lucian Blaga – Facultatea de Patrimoniu, Sibiu
- Universitatea de Arhitectură și Urbanism *Ion Mincu* – UAUIM, Facultatea de Arhitectura și Facultatea de Urbanism
- Universitatea Tehnică *Gheorghe Asachi*, Facultatea de Arhitectură *G.M.Cantacuzino*, Iași
- Facultatea de Științe Politice – Universitatea București
- Facultatea de Arhitectură și Urbanism a Universității Tehnice Cluj – Napoca
- Institutul Național al Patrimoniului – INP
- Complexul Național Muzeal ASTRA, Sibiu
- Muzeului Etnografic al Transilvaniei, Cluj-Napoca
- ICOMOS Internațional.

Partenerilor media:

- S.C. Igloo Media SRL, editor al revistei *Igloo*
- Uniunea Arhitecților din România, editor al revistei *Arhitectura*
- Fundația Arhitext Design, editor al revistei *Arhitext*
- Radio France Internationale Romania – *RFI*
- Arhimania, website www.arhimania.ro

mulțumiri

r p e r ține să mulțumească pentru încrederea acordată, pentru încurajări, pentru profesionalism, entuziasm, pasiune și, desigur, pentru sprijinul efectiv tuturor celor fără de care acest proiect nu ar fi prins viață:

Academiei Române pentru înaltul patronaj acordat Universității de Vară de restaurare de monumente și situri, membrilor de onoare, partenerilor de proiect finanțatori, partenerilor științifici, partenerilor logistici, în special Primăriei comunei Bucium, partenerilor media, cadrelor didactice și specialiștilor din domeniul vast al patrimoniului și cursanților prin a căror pasiune și evoluție profesională patrimoniul românesc va fi perceput și tratat conform modelului european

comitetului de organizare, care gestionează pregătirea și desfășurarea proiectului

dedicăm acest proiect locuitorilor și responsabililor tuturor comunelor din țară, cu convingerea că vor vedea, în oglinda proiectului, valorile patrimoniului natural și cultural cu care se pot mândri în fața tuturor celor ce vor afla și vizita aceste locuri

localizare

contacte **r p e r**

- Gabriela BACIU, Director PR, tel: **0721 664 293**
- Ștefana BIANU, Coordonator UdV Bucium 2013, Președinte RPER – Fr, tel: **0754 716 433**
- Iozeșina POSTĂVARU, Consultant științific, din partea INP – tel: **0743 646 462**
- dr. Ioana **BOGDAN CĂTĂNICIU**, Președinte RPER – România
- **tel. fix între 20 iulie – 4 august: 0258 78 41 58**

Rencontres du Patrimoine Europe-Roumanie RPER – România

Sediu: str. Batiștei nr. 24A, sector 1, București, România.

rper.romania@yahoo.com

www.patrimoniu-rper.com

DECLARAȚIA DE LA QUÉBEC DESPRE SALVAREA SPIRITULUI LOCULUI

Adoptată la Québec, Canada, 4 octombrie 2008

Preambul

Reuniți în orașul Québec (Canada), între 29 septembrie și 4 octombrie 2008, la invitația ICOMOS Canada, cu ocazia celei de-a 16-a adunări generale a Consiliului Internațional de Monumente și Situri (ICOMOS) și a sărbătoririi celei de-a 400-a aniversări a fondării orașului Québec, participanții adoptă această Declarație de principii și recomandări destinată salvării spiritului locului, prin protejerea patrimoniului material și imaterial, care este privit ca un mijloc novator și eficace de a contribui la dezvoltarea durabilă și socială în întreaga lume.

Această Declarație se înscrie într-o serie de măsuri și acțiuni întreprinse în ultimii ani de către ICOMOS pentru protejerea și promovarea spiritului locurilor, în principal caracterul lor viu, social și spiritual. În 2003, ICOMOS a consacrat simpozionul științific al celei de-a 14-a adunări generale, ținut la Victoria Falls în Zimbabwe, temei conservării valorilor sociale imateriale a monumentelor și siturilor. Prin Declarația de la Kimberley din 2003, ICOMOS s-a angajat să țină seama, în gestionarea și păstrarea monumentelor și siturilor administrate de Convenția pentru protecția patrimoniului mondial, cultural și natural din 1972, de valorile imateriale (memorie, credințe, apartenențe, cunoștințe tradiționale, afecte) și de comunitățile locale care le poartă și le păstrează. Declarația ICOMOS de la Xi'an din 2005 atrage atenția asupra conservării cadrului, definit ca fiind constituit din elementele fizice, vizuale și naturale, precum și din practicile sociale sau spirituale, cutume, meserii, cunoștințe tradiționale și celelalte forme și expresii imateriale, în protejerea și punerea în valoare a monumentelor și a siturilor patrimoniului mondial. Declarația subliniază, de asemenea, necesitatea unei abordări multidisciplinare și utilizarea de surse diversificate pentru a înțelege, a gestiona și a conserva mai bine acest cadru. Declarația de la Foz Do Iguacu din 2008 a ICOMOS – America precizează că salvarea elementelor materiale și imateriale este fundamentală pentru prezervarea identității comunităților care au creat și au transmis spații cu semnificații culturale și istorice. Noile charte ICOMOS asupra itinerariilor culturale și asupra interpretării și prezentării, elaborate în urma unor numeroase consultări și prezentate pentru ratificare la cea de a 16-a adunare generală, acordă de asemenea un loc important patrimoniului intangibil și spiritual al locului. Din cauza naturii indivizibile a patrimoniului material și imaterial precum și a sensului, valorii și cadrului pe care patrimoniul imaterial le conferă obiectelor și locurilor, ICOMOS planifică adoptarea unei carte consacrate anume patrimoniului cultural imaterial al monumentelor și siturilor. În vederea acestui lucru, încurajăm inițierea unor dezbateri pentru a defini un nou vocabular conceptual care ar face parte din schimbarea ontologică a spiritului locului.

Adunarea generală de la Québec, în special Forumul tinerilor, Forumul localnicilor și Simpozionul științific au permis avansarea cu și mai multă determinare a reflecției despre raporturile dintre patrimonial material și imaterial și mecanismele interne, sociale și culturale ale spiritului locului. Amintim că spiritul locului poate fi definit ca ansamblul elementelor materiale (situri, peisaje, construcții, drumuri, obiecte) și imateriale (memorie, povestiri orale, documente scrise, ritualuri, festivaluri, meserii, cunoștințe tradiționale, valori, texturi, culori, parfumuri), adică elementele fizice și spirituale care conferă locului sens, valoare, emoție și mister. În loc să separăm spiritul de loc, imaterialul de material, și să le considerăm opuse, am explorat diversele feluri în care cele două sunt unite într-o strânsă interacțiune și se construiesc una pe alta. Spiritul construiește locul și, în același timp, locul investeste și structurează spiritul. Locurile sunt construite de diverși actori sociali, atât creatorii lor cât și utilizatorii, care cu toții contribuie activ la construcția semnificației lor. Considerat în dinamica sa relațională, spiritul locului capătă astfel un caracter pluralist și dinamic, poate avea multiple semnificații și singularități, își poate schimba sensurile în timp și poate aparține unor grupuri diverse. Această abordare dinamică este mai bine adaptată globalizării de astăzi, caracterizată din ce în ce mai mult de migrații transnaționale, populații relocalizate sau delocalizate, contacte interculturale sporite, societăți multiculturală și multiple apartenențe.

Noțiunea de spirit al locului permite mai bună înțelegere a caracterului viu și în același timp permanent al monumentelor, siturilor și peisajelor culturale. Ea conferă o viziune mai bogată, dinamică, largă și cuprinzătoare a patrimoniului cultural. Spiritul locului există, sub o formă sau alta, în practic toate culturile lumii, și este o construcție umană în funcție de nevoile sociale. Comunitățile care „locuiesc locul”, în special dacă sunt societăți tradiționale, trebuie în mod intim asociate conservării memoriei locului, vitalității și perenității sale, spiritualității sale.

Participanții la cea de-a 16-a adunare generală adresează prezenta Declarație organizațiilor interguvernamentale, autorităților naționale și locale, precum și tuturor instituțiilor și specialiștilor apti să contribuie prin legislație, prin practici, prin procese de amenajare și de planificare, precum și prin gestionare, la o mai bună conservare și promovare a spiritului locului.

Redefinirea spiritului locului

1. Recunoscând că spiritul locului este constituit din elemente materiale (situri, peisaje, construcții, drumuri, obiecte) precum și imateriale (memorie, povestiri orale, documente scrise, ritualuri, festivaluri, meserii, cunoștințe tradiționale, valori, texturi, culori, parfumuri), care contribuie toate în mod semnificativ la marcarea locului și la crearea spiritului său, cerem ca orice proiect de conservare și restaurare de monumente, situri, peisaje, drumuri, colecții de obiecte, precum și orice legislație asupra patrimoniului cultural să țină cont atât de elementele materiale, cât și de elementele imateriale ale spiritului locului.

2. Pentru că spiritul locului este complex și multiform, cerem guvernelor și organismelor de patrimoniu să solicite crearea de echipe multidisciplinare de cercetători și de artizani tradiționali pentru a înțelege, păstra și transmite mai bine spiritul locului.

3. Știind că spiritul locului este un proces construit și reconstruit pentru a răspunde nevoilor de continuitate și de schimbare a comunităților, susținem că el poate varia în timp și de la o cultură la alta în funcție de practicile memoriale ale acestora, că un loc poate deține mai multe spirite și poate fi împărțit între grupuri diferite.

Identificarea amenințărilor ce pun în pericol spiritul locului

4. Dat fiind că schimbările climatice, turismul de masă, conflictele armate și dezvoltarea urbană duc la transformări și la rupturi în societăți, trebuie să înțelegem aceste amenințări și să stabilim soluții durabile. Recomandăm ca organismele guvernamentale și non-guvernamentale, asociațiile de patrimoniu locale și regionale, să dezvolte soluții strategice pe termen lung pentru a proteja spiritul locului și mediul său. De asemenea, locuitorii precum și autoritățile locale trebuie să fie sensibilizați asupra salvării spiritului locului pentru a face față amenințărilor unei lumi în plină transformare.

5. Ținând cont că împărțirea locurilor investite cu spirite diferite de către grupuri diferite crește riscul de tensiuni și conflicte, considerăm că aceste situri necesită planuri de gestionare specifice, adaptate contextului pluralist al societăților multiculturale moderne. Cum amenințările care planează asupra spiritului locului sunt acute în special printre grupurile minoritare, fie autohtone fie nou venite, recomandăm ca aceste grupuri să beneficieze cu prioritate de politici și practici specifice.

Salvarea spiritului locului

6. Dat fiind că în cea mai mare parte a țărilor lumii de astăzi spiritul locului, îndeosebi elementele sale imateriale, nu beneficiază nici de programe de educație formală, nici de cadre de protecție juridică, încurajăm în mod deosebit implementarea de programe de formare și adoptarea de noi legi destinate conservării și gestionării spiritului locului.

7. Considerând că tehnologiile moderne (baze de date numerice, situri Internet) permit constituirea rapidă și eficace de inventare multimedia care integrează elementele materiale și imateriale ale patrimoniului, recomandăm în mod deosebit utilizarea lor pentru a conserva, difuza și promova mai bine locurile de patrimoniu și spiritul lor. Aceste tehnologii facilitează diversitatea și înnoirea constantă a documentației despre spiritul locului.

Transmiterea spiritului locului

8. Recunoscând că spiritul locului este transmis în principal de oameni și că transmiterea participă activ la conservarea sa, declarăm că numai prin comunicarea interactivă și prin participarea comunităților afectate spiritul locului poate fi salvat, folosit și îmbogățit. Comunicarea permite astfel păstrarea vie a spiritului locului.

9. Considerând că, în general, comunitățile locale sunt cel mai bine plasate pentru a înțelege spiritul locului, mai ales în cazul grupurilor culturale tradiționale, susținem că ele trebuie întim asociate tuturor eforturilor de conservare și de transmitere a spiritului locului. Transmiterea informală (povestiri orale, rituri, reprezentații, experiențe și practici tradiționale) și formală (programe educative, bănci de date informatizate, situri Internet, prezentări multimedia) trebuie încurajate, pentru că ele asigură nu numai salvarea spiritului locului, ci și, ceea ce este chiar mai important, dezvoltarea durabilă și vitalitatea unei comunități.

10. Recunoscând că transmiterea intergenerațională și transmiterea transculturală sunt componente importante pentru salvagardarea și difuzarea spiritului locului, recomandăm asocierea și participarea tinerelor generații și a diferitelor grupuri culturale ce au legătură cu situl la elaborarea de politici de protejare și de gestionare a spiritului locului.

La Fondation du Patrimoine

www.fondation-patrimoine.org

rațiunea noastră de a fi

Fundația pentru Patrimoniul are ca scop esențial salvarea și valorizarea patrimoniului rural neprotejat. Case, biserici, poduri, lavoare, mori, patrimoniul industrial, mobilier, natural... toate tipurile de patrimoniu de proximitate sunt eligibile pentru acțiunile Fundației. Alături de stat și de principalii actori ai domeniului, ea ajută proprietarii publici și asociații să își finanțeze proiectele, permite proprietarilor privați să își defiscalizeze lucrările, în totalitate sau parțial și mobilizează mecenatul întreprinderilor.

Modeste, necunoscute, nenumărate mici edificii vernaculare ne marchează peisajele și le formează diversitatea. Câte sunt? Nimeni nu știe cu adevărat, pentru că nu au făcut până azi obiectul unui inventar exhaustiv la scară națională. Nu este exagerat să avansăm cifra de cel puțin cinci sute de mii de clădiri care compun acest patrimoniu de proximitate prezent în toate regiunile Franței.

Această „comoară a celor umili”, ca să preluăm frumoasa expresie a lui Maeterlinck, își trage rădăcinile din străfundurile istoriei noastre. Lavoare, porumbare, ferme, hambare, biserici și capele, mori, vechi fabrici sunt tot atâtea reflectări ale istoriei economice și sociale a Franței și ale vieții cotidiene a generațiilor care s-au succedat în orașele și satele noastre.

Acest patrimoniu este în pericol, după cum a arătat-o în trecut un raport al ICOMOS. Anchete desfășurate în anumite departamente au arătat că, în cursul ultimilor cincizeci de ani, o cincime a edificiilor vizate au dispărut sau au fost pierdute iremediabil. Cauzele acestei situații îngrijorătoare sunt multiple: uzura vremii, ravagiile cauzate de războaie, pierderea funcțiilor economice și sociale ale clădirilor, indiferența... Să ne resemnăm în a urma, ba chiar în a accelera, o astfel de evoluție, ar însemna să închidem ochii asupra riscului grav de sărăcire culturală, într-o epocă în care mulți dintre concetățenii noștri sunt în căutare de repere și de identitate. Anchetele de opinie realizate în cursul ultimilor zece ani aduc dovada adeziunii francezilor la cauza salvării patrimoniului nostru, ai cărui avocați fervenți sunt nenumărate asociații. Trebuie totuși să recunoaștem evidența: într-un context bugetar din ce în ce mai strâns, care nu lasă decât prea puțină marjă de manevră, răspunsul nu poate veni numai din partea statului și a colectivităților teritoriale deja foarte solicitate de întreținerea și punerea în valoare a patrimoniului protejat.

Această constatare – formulată cu claritate de raportul senatorului Jean-Paul HUGOT în 1996 – este la originea Fundației pentru Patrimoniul. Raportul HUGOT a arătat necesitatea absolută pentru Franța de a se dota cu o structură care să impulsioneze o politică activă de mobilizare a sectorului privat – la scara cetățenilor ca și a întreprinderilor – în favoarea patrimoniului.

Misiunile principale ale Fundației sunt în număr de cinci:

- Sensibilizarea francezilor asupra necesarului efort comun în favoarea patrimoniului național;
- Contribuția la identificarea edificiilor și siturilor amenințate cu dispariția;
- Suscitarea și organizarea parteneriatelor între asociațiile dedicate patrimoniului, autoritățile naționale și locale și întreprinderile dispuse să se angajeze în acțiuni de mecenat;
- Participarea la realizarea de programe de restaurare;
- Favorizarea creării de locuri de muncă și a transmiterii de meserii și de *savoir-faire*.

Chiar dacă Fundația nu își interzice, după cum îi permite legea, să intervină în favoarea monumentelor clasate, Consiliul de administrație a decis, încă din iulie 1997, să dea prioritate patrimoniului neprotejat. Pentru că acesta este, în mod global, cel mai expus pericolului.

**Universitatea de Vară de restaurare de monumente și situri-UdV
sub înaltul patronaj al Academiei Române**

**Restaurare Școala Veche și Repertoriu patrimoniu rural BUCIUM, ediția a III-a
sâmbătă, 20 iulie - duminică, 4 august, 2013**

Organizată de RPER – Rencontres du Patrimoine Europe - Roumanie

comunicat de presă

În perioada **20 iulie – 4 august, 2013**, Asociația Rencontres du Patrimoine Europe-Roumanie – RPER – organizează la Bucium a treia ediție a „Universității de Vară de restaurare de monumente și situri”- UdV, sub înaltul patronaj al Academiei Române

inițiat în 2011 pe fondul unei crize acute de preocupare în legătură cu moștenirea culturală, oglindită în absența unei legislații restrictive privind protejerea patrimoniului rural precum și a fondurilor de subvenționare a restaurărilor, proiectul, continuat în 2012 și 2013, își propune sensibilizarea societății românești asupra importanței prezervării patrimoniului rural încă existent și încurajarea demersurilor ce țin de identificarea, inventarierea, reabilitarea *in situ* și promovarea acestei moșteniri

conceptul proiectului este inspirat de **Modelul european** de restaurare a patrimoniului rural *in situ* ca motor economic de dezvoltare teritorială, de declarația ICOMOS – *Salvarea spiritului locului* – de la Québec, din 4 octombrie 2008, precum și de obiectivele asociației *Fondation du Patrimoine* și se poate constitui ca **model** adaptabil în orice comună din țară

comuna Bucium este situată în partea central-vestică a județului Alba – Țara Moșilor – și se compune din 30 de sate de *tip răsfirat*, pe dealuri și de *tip înșirat*, de-a lungul cursurilor de apă. Atestată documentar în 1585, comuna prezintă urme de locuire datând încă din Epoca Bronzului

unul dintre obiectivele centrale de preocupare și de studiu ale UdV este **Școala Veche Bucium**, edificiu construit în perioada 1884 – 1900 de către un arhitect italian necunoscut, și care a avut în timp multiple funcțiuni importante. Actualmente, datorită colaborării dintre RPER și Primăria Bucium, aceasta beneficiază de protecție climaterică temporară, de studiu de fezabilitate și de expertiză tehnică, în căutarea fondurilor necesare reabilitării în tehnici de restaurare și reconceptualizării spațiilor sale. Se preconizează transformarea sa în *Centru de studii de arheologie, arhitectură și agricultură montană*, cu ateliere-școală de meserii tradiționale și spații de cazare aferente

continuatoarele a edițiilor UdV 2011 și UdV 2012, UdV 2013 asigură cursanților, în majoritate studenți-arhitecți, absolvenți-arhitecți, dar și sociologi, politologi și antropologi, ca viitori actori ai politicii de patrimoniu, un program multidisciplinar de pregătire post-universitară, în contextul percepției și tratării patrimoniului rural neclădit românesc, aflat într-un decalaj de 68 de ani față de cel vest-european

programul UdV 2013 cuprinde **activități practice**, în vederea realizării inventarierii obiectelor de arhitectură vernaculară, laice și sacre: studiu fotografic, analize de caracteristici morfologice și constructive, localizare GPS, relevee, completarea fișelor analitice de inventariere (FAI-M) pentru obiectele selectate, dintre care unele – cu prioritate, cele cu valori memoriale – fac obiectul dosarelor de **propunere de clasare ca monument istoric**. În paralel, pe șantierul de reabilitare a **Căminului Colda**, cursanții deprind procesele și procedurile de restaurare și reconceptualizare *in situ* a unei case tradiționale

activitățile didactice sunt susținute de specialiști și cadre universitare prin conferințe, dezbateri și colocvii, ce au loc zilnic pe toată perioada universității

În cadrul ediției UdV 2012 studiul arhitectural s-a extins și la studiul de peisaj cultural, prin repertorierea patrimoniului construit integrat în cadrul său natural. În cadrul ediției UdV 2013 se va realiza și un studiu de caz asupra patrimoniului construit cu statut de proprietate incert și, prin urmare, neglijat și supus degradării. Studiul ar putea sta la baza adoptării unor măsuri legislative privind facilități fiscale în măsură să stimuleze clarificarea succesiunii

documentele sintetizate în cadrul UdV 2011 au făcut obiectul tipăririi Caietului I – *Repertoriu Patrimoniu Rural Bucium*, Ediția I (ISBN 978-973-0-13019-5)

Documentele sintetizate în cadrul UdV 2012 fac obiectul Caietului II *Repertoriu Patrimoniu Rural Bucium*, Ediția a II-a, ce va fi lansat la Bucium în cadrul festivității de deschidere oficială a UdV 2013 și stau la baza întocmirii dosarelor de clasare ca monument istoric a 6 troițe și cruci de drum, de o mare valoare memorială și simbolică

Documentele sintetizate în cadrul UdV 2013 vor face obiectul Caietului III *Repertoriu Patrimoniu Rural Bucium*, Ediția a III-a.

cu ocazia **deschiderii oficiale, duminică, 21 iulie 2013, ora 16:00**, ce va avea loc la Primăria Comunei Bucium, județul Alba, va fi prezentat conceptul Universității de Vară Bucium, vor fi lansate Caietul II *Repertoriu Patrimoniu Rural Bucium* ediția a II-a, concursul pentru localnici *Casa cea mai dichisită* - ediția a II-a, precum și un concurs de desene pentru copii

invitați de onoare sunt reprezentanții partenerilor de proiect și ai administrației locale și județene, alături de locuitorii comunei

la **festivitatea de închidere, sâmbătă, 3 august 2013, ora 16:00**, se vor decerna certificate de participare cursanților și premii câștigătorilor concursului *Casa cea mai dichisită* - ediția a II-a și se vor prezenta concluziile primelor trei ediții ale UdV Bucium. Festivitatea se va încheia cu un spectacol tradițional buciuman și cu o masă câmpenească

organizarea și realizarea celei de-a treia ediții a UdV sunt posibile datorită

Parteneriatelor și susținerii financiare oferite de:

- Administrația Fondului Cultural National (A.F.C.N.)
- Institutul Cultural Român (I.C.R.)
- Uniunea Arhitecților din România (U.A.R.)
- Ambasada Franței în România
- Institutul Francez din România
- Ordinul Arhitecților din România - OAR Alba
- Renault România

Partenerilor logistici :

- Primăria Comunei Bucium
- Asociația Operatorilor Culturali din România – AOCR
- Asociația Inceptum Aditus.

Partenerilor științifici:

- Universitatea *Lucian Blaga* – Facultatea de Patrimoniu, Sibiu
- Universitatea de Arhitectură și Urbanism *Ion Mincu* – UAUIM, Facultatea de Arhitectura și Facultatea de Urbanism
- Universitatea Tehnică *Gheorghe Asachi*, Facultatea de Arhitectură *G.M.Cantacuzino*, Iași
- Facultatea de Științe Politice - Universitatea București
- Facultatea de Arhitectură și Urbanism a Universității Tehnice Cluj – Napoca
- Institutul Național al Patrimoniului – INP
- Complexul Național Muzeal ASTRA, Sibiu
- Muzeului Etnografic al Transilvaniei, Cluj-Napoca
- ICOMOS Internațional.

Partenerilor media :

S.C. Igloo Media SRL, editor al revistei **Igloo**

Uniunea Arhitecților din România, editor al revistei **Arhitectura**

Fundația Arhitext Design, editor al revistei **Arhitext**

Radio France Internationale Romania - **RFI**

Arhimania, website www.arhimania.ro

Contacte

Gabriela BACIU, Director PR, tel : **0721 664 293**

- Ștefana BIANU, Coordonator UdV Bucium 2013, Președinte RPER – Fr, tel : **0754 716 433**
- Iozefina POSTĂVARU, Consultant științific, din partea INP – tel : 0743 646 462
- **tel. fix între 20 iulie – 4 august: 0258 78 41 58**

rper.romania@yahoo.com

www.patrimoniu-rper.com